

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Ужгородський національний університет
Історичний факультет
Кафедра історії України

ТИСЯЧОЛІТТЯ

—

MILLENNIA

Науковий щорічник

Випуск 4

Ужгород
ТОВ «РІК-У»
2017

Редколегія:

Гарагонич Василь Васильович,
д.і.н., професор кафедри туристичної інфраструктури і сервісу УжНУ;

Жулканич Неля Михайлівна,
д.і.н., професор кафедри історії України УжНУ;

Капітан Лариса Іванівна,
д.і.н., професор кафедри історії України УжНУ;

Офіцинський Роман Андрійович,
*д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України УжНУ
(головний редактор);*

Скиба Іванна Іванівна,
к.і.н., доцент кафедри історії України УжНУ (відповідальний секретар);

Сухий Олексій Миколайович,
*д.і.н., професор, завідувач кафедри новітньої історії України
Львівського національного університету ім. І. Франка;*

Федака Сергій Дмитрович,
д.і.н., професор кафедри історії України УжНУ.

Рецензенти:

Міськов Іван Олексійович,
*к.і.н., доцент кафедри культури і соціально-гуманітарних
дисциплін Закарпатської академії мистецтв, м. Ужгород;*

Набока Олександр Вікторович,
*д.і.н., завідувач кафедри історії України Луганського
національного університету ім. Т. Шевченка, м. Старобільськ.*

Відповідальна за випуск:

Попович Тетяна Юріївна,
викладач кафедри історії України УжНУ.

*Рекомендовано до друку кафедрою історії України Ужгородського
національного університету 27 січня 2017 р., протокол № 6.*

...Корисне можна перейняти звідки завгодно. Часто ми не настільки талановиті, щоб уміти переймати корисне від тих, хто бездарніший за нас. Або хто лише здається бездарнішим, а насправді його обдарованість треба вміти побачити.

...У запеклого суперника можна взяти чудові ідеї. Все залежить від настрою, від погоди, від рівня втоми.

...А взагалі в письмі на папері гарний тон – це тихий тон. Якщо ви тихо скажете щось епохальне, ефект буде громовий.

Умберто Еко.

Як написати дипломну роботу. 1977

РЕКРУТИНГ ІСТОРИКІВ

Університет не може існувати без студентів. Прописна істина. Та не для всіх, хто в університеті отримує заробітну плату. Там, де адекватне керівництво, вибудовується цілком реалістичний механізм рекрутингу нових студентів. Адже прийом документів й оформлення списків зарахованих на навчання у липні-серпні кожного року – лише верхівка айсбергу вступної кампанії, що триває безупинно. Її важливою складовою є репутація університету, тобто його мікроклімат, освітньо-наукові та соціально-культурні можливості, традиції.

Від якості освітніх послуг і стану матеріальної бази, що повсякчас у подробицях обговорюються пересічними людьми віч-на-віч чи посередництвом соціальних мережевих комунікацій, залежить остаточний вибір абітурієнтів. Університет вимагає постійних капіталовкладень не лише у модернізацію своїх різнопрофільних приміщень, але й оновлення та оздоровлення відносин усередині строкатого колективу шляхом упровадження ефективних засобів стримувань і противаг в управлінських вертикалях і горизонталях. Всеваддя веде до заскорузлості, захланності, недолугості.

Найгірше, коли через консервацію чиновницького і викладацького свавілля університет блукає і деградує в авторитарному лабіринті, провокуючи локальні соціально-політичні потрясіння. Річ у тому, що університетська спільнота в своїй основі не сидить у позі диванних патріотів, очікуючи з неба змін, новацій, подуву свіжого вітру. Університет тримається на ентузіастах, які, перефразовуючи визначного італійського історика і письменника, університетського професора Умберто Еко (1932–2016), уміють бачити обдарованість у бездарних, але кажуть про вагоме тихим тоном. Важливий наслідок – не слова, не громовий ефект їх звукового відлуння, а конструктивні довгострокові дії, починаючи з себе, з низів.

Лише таким чином вдається вилікувати сумнозвісну імпотенцію верхів, що набила оскомину. До того ж, без хірургічного втручання.

Про це, власне, мовилося мною в чотирьох дописах (постах) на персональній сторінці в популярній соціальній мережі «Facebook» влітку 2016 р. Цікавив уже не стільки черговий загальний провал вступної кампанії в альма-матер, скільки інтерес абітурієнтів до поглибленого вивчення історії, отже, перспективи рідного історичного факультету, в керівному ядрі котрого забракло обдарованості та ентузіазму.

Де ефективно керівництво в істориків? (2 серпня 2016 р.)

У цьому важливим порівняльним критерієм є обсяг державного замовлення і набір у цілому. На жаль, у цьогорічній вступній кампанії рідний історичний факультет пасе задніх. Ще півтора десятиліття тому освітні експерти називали його в п'ятірці найкращих в Україні. Лише нові люди і нові ідеї змінять ситуацію. Якщо взяти до уваги західний регіон України, то за даними інформаційної системи «Конкурс» (vstup.info) нині бачимо таку картину держзамовлення на бакалавраті з історичних спеціальностей та спеціалізацій:

Львівський національний університет ім. І. Франка (денне відділення: середня освіта – історія – 40; історія та археологія – 50; інформаційна, бібліотечна й архівна справа – 10; заочне відділення: середня освіта – історія – 5; інформаційна, бібліотечна й архівна справа – 2) – 107;

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка (денне відділення: середня освіта – історія – 50) – 50;

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк (денне відділення: середня освіта – історія – 20; історія та археологія – 6; музеєзнавство, пам'яткознавство – 3; інформаційна, бібліотечна й архівна справа – 16) – 45;

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка (денне відділення: середня освіта – історія – 30) – 30;

Рівненський державний гуманітарний університет (денне відділення: середня освіта – історія – 25; історія та археологія – 1; музеєзнавство, пам'яткознавство – 1; інформаційна, бібліотечна й архівна справа – 2) – 29;

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (денне відділення: історія та археологія – 18; інформаційна, бібліотечна й архівна справа – 5; музеєзнавство, пам'яткознавство – 2) – 25;

Національний університет «Острозька академія» (денне відділення: історія та археологія – 16; інформаційна, бібліотечна й архівна справа – 7) – 23;

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (денне відділення: середня освіта – історія – 10; історія та археологія – 10) – 20;

Ужгородський національний університет (денне відділення: середня освіта – історія – 15; історія та археологія – 1) – 16.

У трійці лідерів (10 серпня 2016 р.)

Міністерство освіти і науки України оприлюднило обсяги підготовки науково-педагогічних кадрів через аспірантуру і докторантуру за рахунок бюджетного фінансування у 2016 р. Якщо взяти до уваги спеціальність «Історія та археологія», то стараннями кафедри історії України Ужгородський національний університет у трійці лідерів. Кафедра історії України підготувала ліцензійну справу та є випусковою з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Ми високо підняли планку, замовляючи державні місця в аспірантуру і докторантуру. Після двох корекцій таки отримали їх більше, ніж коли-небудь раніше. Образно кажучи, фінішували третіми після двох потужних столичних вишів.

Сімка кращих в Україні з «Історії та археології»:

Київський національний університет ім. Т. Шевченка: аспірантура – 11 (денна форма навчання – 11), докторантура – 2;

Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова: аспірантура – 8 (денна – 5; вечірня – 3), докторантура – 2;

Ужгородський національний університет: аспірантура – 7 (денна – 3; вечірня – 4), докторантура – 1;

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім.

Г. Сковороди: аспірантура – 6 (денна – 1; вечірня – 5), докторантура – 1;

Львівський національний університет ім. І. Франка: аспірантура – 5 (денна – 4; вечірня – 1), докторантура – 2;

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки: аспірантура – 5 (денна – 2; вечірня – 3);

Одеський національний університет ім. І. Мечникова: аспірантура – 4 (денна – 4), докторантура – 1.

В очікуванні кращого (14 серпня 2016 р.)

Завершилася вступна кампанія. Інформаційна система «Конкурс» (vstup.info) зафіксувала набір бакалаврів. На жаль, історичний факультет Ужгородського національного університету програв конкуренцію колегам у західному регіоні України, де вищу освіту з історії безоплатно можна здобути у 9 університетах. Порівнюючи загальну кількість зарахованих, беремо до уваги тільки наявні спеціальності та денну форму навчання (заочна повсюдно зникає), причому без відщипувань за етнічною ознакою, що характерно для УжНУ і чого немає в інших вишах. Український католицький університет, де відсутні місця державного замовлення, до уваги не беремо.

«Середня освіта – історія»:

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка – 59;

Львівський національний університет ім. І. Франка – 42;
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка – 38;
Рівненський державний гуманітарний університет – 38;
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки,
м. Луцьк – 28;
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника – 27;
Ужгородський національний університет – 26.

«Історія та археологія»:

Львівський національний університет ім. І. Франка – 73;
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича – 59;
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника – 33;
Національний університет «Острозька академія» – 30;
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки – 20;
Рівненський державний гуманітарний університет – 17;
Ужгородський національний університет – разом 13.

Наведені цифри (понад півтисячі зарахованих) переконують, що випускники загальноосвітніх шкіл виявляють значний інтерес до фаху історика. У двох західноукраїнських областях – Львівській та Рівненській – по два університети роками змагаються за симпатії майбутніх студентів-істориків. Непретензійний Рівненський державний гуманітарний університет без рейтингового апломбу поклав на лопатки УжНУ за обома спеціальностями. У Рівненській області проживає на 100 тис. осіб менше, ніж у Закарпатській. У сфері вищої історичної освіти на Рівненщині, на відміну від Закарпаття, два конкуренти – гуманітарний університет й Острозька академія.

Цьогоріч істфак УжНУ залишили на плаву спеціалізації з «Історії та археології», запроваджені молодими доцентами Ігорем Шніцером (центральноєвропейські студії – 5 зарахованих) та Ігорем Прохненком (археологія – 4), колективом кафедри історії України (американістика – 4). Для них у підсумку надали 2 місця державного замовлення, проте вони примножили факультет загалом на 13 студентів.

Мабуть, історичний факультет УжНУ невдовзі втратить «унітарний» статус, стане «федеративним», як факультети, де низка спеціальностей та випускових кафедр. За цих умов до завідувачів кафедрами вимоги суворіші – інтелектуальні, управлінські, статусні. Голова «федерації» лише поєднує спільні зусилля.

Колективний успіх приходить тоді, коли на своєму місці особа, котра обіймає адміністративно-освітню посаду. Ретроград, який приріс до крісла, не відчуває дна. Вкрай важливо нині дати шанс молодим управлінцям, щоби через рік знову не споглядати розбите корито. Але вже розбите вщент, на друзки.

Так не повинно бути! (24 серпня 2016 р.)

У кожного своя доля. Хтось маніжитья на пляжах Хорватії. Дехто мандрує в пошуках світової слави. Комусь доводиться захищати від сваволі щойно зарахованих першокурсників, коли у їхніх батьків опускаються руки. 31 вступник на історичний факультет Ужгородського національного університету потребує гуртожитку. Керівництво надало місць у тричі менше – 11! Не можуть поселитися навіть мешканці Хустського і Виноградівського районів. Вони справедливо нарікають на обман, адже при подачі документів їм обіцяли гуртожиток, оскільки жодна квартира не по кишені. Інакше ці закарпатські вступники зупинили б свій вибір на університетах в інших регіонах України. Гіршої антиреклами для альма-матер, мабуть, і не знайти.

Роман Офіцинський,
головний редактор